

Experts blijven pleiten voor frequentie vruchtwisseling op zandgronden

GLB zet wisselteelt onder druk

Gras en mais afwisselen kan voordeel bieden voor beide gewassen. Nieuwe Europese vergroeningsmaatregelen zetten de mogelijkheden van wisselteelt echter onder druk. Experts hekelen de dreigende teelttechnische gevolgen daarvan, zeker voor zandgronden.

tekst **Sjoerd Hofstee**

Het grasland niet meer mogen ploegen, of maispercelen verplicht weer met gras inzaaien omwille van behoud van toeslagrechten. Het is een scenario dat serieus dreigt voor de Nederlandse melkveehouders.

De Europese Unie heeft in het nieuwe GLB (Gemeenschappelijk Landbouw Beleid) opgenomen dat daling van organischestofgehalten in landbouwbodems moet worden geremd. Omdat organischestofgehalten in bestaande grasbodems hoger liggen dan wanneer de ploeg er doorgaat, is in het nieuwe GLB bepaald dat het aandeel blijvend grasland niet meer dan 5 procent mag dalen in de jaren 2015 en daarna ten opzichte van referentiejaar 2012. Blijvend grasland is grasland dat vijf jaar of langer in gebruik is als grasland.

Herinzaaiplicht dreigt

Onlangs bleek uit de landbouwtelling dat in 2012 het aandeel blijvend grasland 40,5 procent was en in 2014 38,3 procent. Dat betekent een daling van 5,4 procent. Als deze cijfers ook voor 2015 de uitkomst zijn, kan dit ingrijpende gevolgen hebben. Welke dat precies zijn, is momenteel nog onduidelijk. Staatssecretaris Dijkema schreef enkele weken geleden aan de Tweede Kamer dat zij zich verplicht voelt een herinzaaiplicht van gras op te leggen als de cijfers in 2015 vergelijkbaar zijn.

De strohalm voor dit moment is de deugdelijkheid van de cijfers. De RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) onderzoekt

momenteel of alles wat nu vanuit de landbouwtelling aangeduid wordt als blijvend grasland ook werkelijk te definiëren is als blijvend grasland conform de EU-richtlijnen. Waarschijnlijk is die inventarisatie deze herfst klaar en wordt duidelijk of Nederland echt moet vrezen voor de Brusselse toern op dit terrein. Tot die tijd houdt ook LTO zich op de vlakte wat betreft standpuntbepaling. Duidelijk is wel dat de belangenbehartiger pleit voor een nationale invulling van de blijvendgraslandeis.

Daarnaast loopt momenteel een onderzoek naar het inzetten van de KringloopWijzer als instrument om een ploegverbod of herinzaaiplicht te ontlopen. Het gaat daarbij om de koolstofbalans. Eerder onderzoek wijst uit dat die een sterke correlatie heeft met het organischestofgehalte in de bodem. Het idee is daarbij dat melkveehouders die via de KringloopWijzer aantonen dat de koolstofbalans positief blijft, ook na inwisseling van blijvend grasland de mogelijkheid houden om wisselteelt toe te passen.

Teelttechnische beperkingen

Een ploegverbod of herinzaaiplicht brengt ook voor de langere termijn teelttechnisch de nodige beperkingen met zich mee. Koos Verloop van Plant Research International (PRI) en Zwier van der Vegte, bedrijfsleider van proefbedrijf De Marke, noemen het onlogisch als regelgeving wisselteelt van gras en mais terugdringt. Zij stellen dat efficiënt mineralenbeheer vooral op lichte zandgronden duidelijk gebaat is bij wisselteelt.

‘Lichte zandgronden zijn het meest gevoelig voor onttrekking van organische stof door maisteelt. Bij continue teelt daalt het organischestofgehalte op lichte zandgrond soms wel tot onder de twee procent. Wisseling met grasteelt tackelt dat probleem voor een belangrijk deel, omdat gras de organische stof in de bodem weer aanvult’, zegt Verloop.

Verloop vindt het pleiten voor blijvend grasland, door de EU en andere experts, veel te kort door de bocht. ‘De praktijk bewijst dat veel boeren, vooral op zandgrond, een aanzienlijk deel van hun areaal voor maisteelt benutten. Als je stelt dat grasland scheuren geminimaliseerd moet worden, zeg je indirect ook dat de mais elk jaar op dezelfde percelen moet worden geteeld. Dat is geen goed advies, want langjarige maisteelt op hetzelfde perceel mergelt de bodem uit. Voor behoud van zo veel mogelijk organische stof kunnen boeren daarom beter gras en mais laten rouleren over de percelen.’

Verloop stelt daarbij nogmaals dat dat vooral voor zandgronden geldt. ‘Blijvend grasland

kan op minder goed waterdoorlatende kleigronden wel de voorkeur hebben boven vruchtwisseling.’

Onkruiden en plagen te lijf

Verloop zegt dat het per bedrijf verschilt welk vruchtwisselsysteem optimaal is. ‘Maar binnen het Koeien & Kansen-project zien we dat een vruchtwisseling met drie jaar gras en drie jaar mais een goed resultaat oplevert.’

Daarbij heeft wisselteelt niet alleen voor mais, maar ook voor gras voordelen, geeft Verloop aan. ‘Door de jaren heen neemt de onkruiddruk vaak toe in grasland. Met wisselteelt ga je die effectief te lijf. Daarnaast zijn hier en daar engerlingen een plaag op grasland, ook die ruim je op met een paar jaar mais telen. En daarnaast speelt de opbrengstderving over de jaren heen. Vooral op droogtegevoelige gronden ontcom je daar niet aan bij grasland. Daarom is het logischer om wisselteelt te bevorderen in plaats van tegen te gaan.’

Zwier van der Vegte deelt die mening volledig. ‘Op de Marke hebben we nu jarenlange ervaring met wisselteelt. Een combinatie van gras en mais biedt de meeste opbrengst. Mais brengt nog altijd 4 tot 6 ton droge stof per hectare meer op dan gras. En bij wisselteelt ligt de grasopbrengst ook 10 tot 15 procent hoger dan bij continue teelt van gras. Dat komt doordat we bij wisselteelt het minder standvastige gekruist raaigras en rode klaver kunnen gebruiken. Na drie jaar daalt de opbrengst en vervangt mais het gras weer.’

De graspercelen in de wisselteelt worden op De Marke ruim boven de norm van 50 kuub drijfmest bemest, wat overeen zou komen met evenwichtsbemesting. De percelen krijgen 90 kuub drijfmest per hectare. ‘Zo bouwen we fosfaatvoorraad op voor de maisteelt. Wanneer er daarna drie jaar mais op dat perceel staat, brengen we het eerste jaar helemaal geen drijfmest aan en het tweede en derde jaar slechts 25 tot 35 kuub.’

Financiële onderbouwing lastig

Hoeveel wisselteelt financieel oplevert, is volgens Verloop en Van der Vegte helaas niet goed vast te stellen. ‘Wij hebben dat wel eens geprobeerd, maar dat is eigenlijk niet te doen’, licht Verloop toe. ‘De extra kosten van grondbewerking en zaaizaad zijn namelijk eenvoudig in beeld te brengen, maar de voordelen niet. Besparing die kan zitten in bijvoorbeeld bemestingen, gewasbeschermingsmiddelen, voerkosten en minder mestafzetkosten door hogere opbrengsten per hectare zijn veel lastiger in geld uit te drukken. De analyses die ik tot nog toe gezien heb, waaruit vaak blijkt dat wisselteelt economisch onrendabel is, schieten volgens mij daarin tekort.’

Ploegverbod ligt op de loer als het percentage blijvend grasland te laag wordt